

นายสุธรรม ภัทรากม
ประธานศาลฎีกา
พ.ศ. ๒๕๑๓ - ๒๕๒๐

นายสุธรรม ภัทราคม

นายสุธรรม ภัทราคม เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๔๖๐ ที่ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี บิดาชื่อนายแสง มารดาชื่อนางไกร ทำการสมรสกับคุณหญิงชดเจน นามสกุลเดิม สุวรรณทรรภ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๒ มีบุตรธิดารวม ๕ คน ได้แก่ นายแพทย์ชัชชัย ภัทราคม นางศิริพร กฤษณกรณ์ นายชาญวุฒิ ภัทราคม ดร. นพวรรณ โชติมันท์ และนายสรเสรีญ ภัทราคม

เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้เข้าศึกษาชั้นประถมศึกษา ที่โรงเรียนประจำจังหวัดเพชรบุรี จนจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ แล้วได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยถึงชั้นมัธยมปีที่ ๘ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๘ จากนั้นได้เข้าศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง สำเร็จได้ปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิตเมื่อ ปี พ.ศ. ๒๔๘๐ สมัยต้น

ขณะกำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองนั้น ท่านได้เข้ารับราชการที่แผนกเล่มและชาวเลข กองการเบ็ดเตล็ด กระทรวงยุติธรรมด้วย จึงนับว่าท่านอยู่ในวงการศาลยุติธรรมนี้มาแต่เริ่มแรก ครั้นได้รับปริญญาธรรมศาสตรบัณฑิตแล้ว ได้รับคัดเลือกจากกระทรวงให้ดำรงตำแหน่งจำศาลจังหวัดนครพนมในปีที่สำเร็จการศึกษานั้นเอง เป็นจำศาลจังหวัดนครพนมได้ ๒ ปี จึงได้รับคำสั่งให้ย้ายไปเป็นจำศาลจังหวัดนครราชสีมา

เมื่อมีคุณสมบัติครบที่จะเข้าสอบแข่งขันเป็นผู้พิพากษา จึงได้เข้าสอบคัดเลือกในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ และสอบได้เป็นที่ ๑ ของรุ่น ได้รับการอบรมที่ศาลแพ่ง ศาลอาญาจนครบกำหนด ๑ ปีแล้ว จึงได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดพัทลุง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ และย้ายไปดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลจังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒

ต่อมาในปีรุ่งขึ้น ท่านสอบชิงทุนรัฐบาลได้ จึงลาไปศึกษาต่อ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ในสาขากฎหมายแพ่ง ศึกษาอยู่

ประมาณ ๕ ปี ก็สำเร็จได้รับปริญญาโททางกฎหมาย และเดินทางกลับประเทศไทย เข้าทำงานในศาลยุติธรรมดังเดิม ได้รับตำแหน่งเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าศาลประจำ กระทรวง ช่วยราชการกองผู้ช่วยศาลอุทธรณ์ และกองผู้ช่วยศาลฎีกาตามลำดับ

ท่านรับราชการด้วยความเจริญก้าวหน้าตลอดมา และได้ดำรงตำแหน่ง สำคัญ ๆ คือ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้รักษาการในตำแหน่งเลขานุการศาลฎีกา ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ - ๒๕๐๒ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าศาลจังหวัดเชียงใหม่ ต่อจากนั้น ก็ได้ย้ายกลับเข้ามาในกรุงเทพ ฯ ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลแพ่ง ผู้พิพากษา ศาลอุทธรณ์ ปี พ.ศ. ๒๕๐๖ ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ปี พ.ศ. ๒๕๐๘ ดำรงตำแหน่งนี้อยู่ ๒ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ ได้ดำรงตำแหน่งเป็นอธิบดี ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง ปี พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นอธิบดีศาลแพ่งอยู่ ๔ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้เลื่อนเป็นรองประธานศาลฎีกา และเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ท่านก็ ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา ซึ่งถือว่าเป็นประมุขของตุลาการ อัน เป็นหนึ่งในอำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ท่าน ได้ดำรงตำแหน่งนี้ด้วยความราบรื่นจนเกษียณอายุ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๒๐

ต่อจากนั้นได้ประมาณเดือนเศษ ท่านก็ได้เข้ามามีบทบาทในทางการเมือง โดยได้เข้าร่วมในคณะรัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรี ในตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ในขณะที่ดำรงตำแหน่ง ท่านได้ พยายามของบประมาณจากรัฐบาลมาปรับปรุงระบบวิธีการบันทึกคำพยานด้วยเทป แทนวิธีเดิมซึ่งจดด้วยมือ และเพิ่มอัตราค่าจ้างผู้พิพากษาให้มากขึ้นจนเพียงพอ กับ ปริมาณของงาน ส่วนปัญหาการเพิ่มอัตราเงินเดือนผู้พิพากษา และการที่ผู้พิพากษา ถูกบุคคลอื่นแอบอ้างชื่อไปแสวงหาผลประโยชน์นั้น ท่านเห็นว่าปัญหาเหล่านี้ควร จะได้รับการเหลียวแลและแก้ไขจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งขณะอยู่ในตำแหน่งรัฐมนตรี ว่าการยุติธรรมประมาณ ๓ ปี ท่านก็ได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไป

ด้วยเหตุที่ท่านเคยรับราชการทั้งทางด้านศาลยุติธรรม และกระทรวง ยุติธรรม ท่านจึงมีความเห็นว่าระบบงานของสองสถาบันนี้สามารถประสานกัน

ได้อย่างดี แล้วยังได้ไป มาตรฐานการทำงานของบุคลากร ของทั้งสองสถาบันนี้
ก็อยู่ในเกณฑ์ดี จะมีข้อบกพร่องบ้างก็เป็นเรื่องของตัวบุคคลบางคนเท่านั้น

แม้ท่านจะมีภาระในงานประจำวันหนักอึ้ง ท่านก็ยังได้พยายามช่วยเหลือ
ประเทศชาติทำงานพิเศษต่าง ๆ อันเป็นคุณประโยชน์แก่ส่วนรวมมากมาย อาทิ
เช่น กรรมการเนติบัณฑิตยสภาฝ่ายต่างประเทศ กรรมการร่างกฎหมายของคณะ
กรรมการกฤษฎีกา ประธานคณะกรรมการตรวจแก้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่งของคณะกรรมการกฤษฎีกา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิของสภาจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย กรรมการมูลนิธิธอนันท์มิตติล ประธานกรรมการมูลนิธิศาสตราจารย์
สัญญา ธรรมศักดิ์ ผู้บรรยายกฎหมายจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และสำนักอบรมกฎหมาย กับนักศึกษา
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ ๘

สำหรับผลงานทางด้านวิชาการ ท่านได้แต่งตำรากฎหมายไว้ ๒ เล่ม คือ
คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม ๑ และคำอธิบายกฎหมายลักษณ
พยาน นอกจากหนังสือ ๒ เล่มนี้แล้ว ท่านยังมีโครงการที่จะแต่งตำรากฎหมาย
ต่าง ๆ อีกมาก

การที่ท่านมีผลงานดีเด่นในด้านต่าง ๆ นานัปการนี้ เพราะท่านมีคติ
ประจำใจว่า “จงทำความดีเถิด แม้จะได้รับผลตอบแทนช้าบ้าง เพราะการทำความดี
ย่อมได้รับผลตอบแทนแน่นอน” และด้วยความดีนี้ ท่านก็ได้รับผลสนอง คือ
ได้รับเกียรติจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ดำรง
ตำแหน่ง “ศาสตราจารย์” และได้รับปริญญา “นิติศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์”
จากมหาวิทยาลัยดังกล่าว ตามลำดับ

สำหรับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดที่ท่านได้รับในขณะนั้นนั้น ได้แก่
มหาจักรมกุฏ มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก และทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ ซึ่งนับว่า
เป็นเกียรติประวัติดอย่างสูง